

KLASA: UP/I-344-01/11-09/11

URBROJ:

Zagreb, 05. listopada 2011.

Na temelju članka 12. stavka 1. točke 3. Zakona o elektroničkim komunikacijama („Narodne novine“ br. 73/08, 90/11), u postupku određivanja veleprodajne cijene usluge *bitstream* pristupa na IP razini na temelju bakrene parice na temelju metode maloprodajna cijena minus društva Hrvatski Telekom d.d., Zagreb, Vijeće Hrvatske agencije za poštu i elektroničke komunikacije na sjednici održanoj 05. listopada 2011. donosi:

PRIJEDLOG ODLUKE

- I. Određuje se trgovačkom društvu Hrvatski Telekom d.d., Savska cesta 32, Zagreb odrediti veleprodajne cijene usluge *bitstream* pristupa na IP razini na temelju bakrene parice primjenom „postotka X“ u iznosu od 60%.
- II. Obvezuje se HT odmah po primitku ove odluke u Standardnu ponudu Hrvatskog Telekoma d.d. za uslugu veleprodajnog širokopojasnog pristupa ugraditi veleprodajne cijene, a koje će biti izračunate oduzimanjem „postotka X“ iz točke I. ove odluke od ukupne maloprodajne cijene na način određen analizom tržišta veleprodajnog širokopojasnog pristupa.

Obrazloženje

Hrvatska agencija za poštu i elektroničke komunikacije (HAKOM) je 25. kolovoza 2011. po službenoj dužnosti pokrenula postupak izmjene „postotka X“ za uslugu veleprodajnog širokopojasnog pristupa (*bitstream* pristupa) Hrvatskog Telekoma d.d. (HT), određenog odlukom HAKOM-a od 12. ožujka 2010. (klasa: UP/I-344-01/09-01/2946, ur.broj: 376-11-10-10) u visini od 40% (dalje: odluka o „postotku X“).

Postupak je pokrenut sukladno regulatornoj obvezi nadzora cijena i vođenja troškovnog računovodstva koja je odlukom HAKOM-a od 17. srpnja 2009. (klasa: 344-01/09-01/1079, ur.broj: 376-11-09-01) HT-u određena na tržištu veleprodajnog širokopojasnog pristupa, a prema kojoj cijena usluge veleprodajnog širokopojasnog pristupa ne smije omogućavati HT-u iskorištavanje položaja značajne tržišne snage na predmetnom veleprodajnom i povezanim maloprodajnim tržištima.

U analizi koju je HAKOM proveo na temelju prikupljenih tromjesečnih podataka s tržišta elektroničkih komunikacija utvrđeno je da je od donošenja odluke o „postotku X“ i primjene veleprodajnih cijena određenih na temelju „postotka X“ u iznosu od 40%, putem usluge *bitstream*

pristupa spojeno oko 6000 korisnika, od čega 95% otpada na korisnike Iskon Interneta, povezanog društva HT-a.

Ostali operatori su u razdoblju od 15 mjeseci od donošenja odluke, putem usluge *bitstream* pristupa spojili oko 650 krajnjih korisnika.

Iz navedenog proizlazi da u razdoblju od 12. ožujka 2010. kada je donesena odluka o „postotku X“ u visini od 40% nije došlo do razvoja usluge *bitstream* pristupa. Uzevši u obzir činjenicu da je putem navedene veleprodajne usluge ostvaren vrlo mali broj priključaka, a većina je ostvarena od strane HT-ovog povezanog društva Iskon Internet, HAKOM je zaključio da postoje indicije kako trenutni iznos „postotka X“ omogućava HT-u iskorištavanje položaja značajne tržišne snage.

Radi daljnje provjere, HAKOM je, nakon zaprimanja revidiranih regulatornih financijskih izvještaja od strane HT-a, napravio analizu prihoda i troškova usluge ADSL pristupa za privatne i poslovne korisnike na maloprodajnoj razini i odnosa iste s uslugom *bitstream* pristupa na veleprodajnoj razini. Analizom je utvrđeno da iz dostavljenih revidiranih regulatornih financijskih izvještaja proizlazi kako oko 60% ukupnih troškova pružanja usluge ADSL pristupa na maloprodajnoj razini otpada na operativne troškove koji se tiču pružanja usluge na maloprodajnoj razini, a ne na troškove mreže potrebne za pružanje navedene usluge. Naime troškovi mreže se odnose na transferne naknade usluge veleprodajnog širokopojasnog pristupa koje HT pruža za vlastite potrebe. Isto tako, vidljivo je da HT ostvaruje gubitke na maloprodajnim tržištima ADSL pristupa Internetu za privatne i za poslovne korisnike. Proizlazi da s navedenim rasporedom troškova, a u isto vrijeme i postavljenom razinom maloprodajnih cijena, operatori korisnici usluge *bitstream* pristupa ne bi mogli biti konkurentni HT-u bez ulaženja u gubitke. To znači da s postojećom razinom maloprodajnih i veleprodajnih cijena dolazi do istiskivanja margine operatora korisnika, što predstavlja iskorištavanje položaja značajne tržišne snage.

Kako bi se otklonile štetne posljedice takve situacije, HAKOM je odlučio pokrenuti postupak izmjene vrijednosti „postotka X“, na način da se iznos „postotka X“ postavi na razinu od minimalno 60%.

O svim navedenim okolnostima zatraženo je očitovanje HT-a.

HT je 14. rujna 2011. dostavio svoje očitovanje u kojem se protivi izmjeni „postotka X“. HT najprije navodi da razlog smanjenog interesa za veleprodajnu uslugu *bitstream* pristupa nije u lošim uvjetima te usluge, već u strategiji alternativnih operatora. Tvrdi da su alternativni operatori prihvatili strategiju ulaganja u vlastitu infrastrukturu i korištenje veleprodajne usluge izdvojene lokalne petlje, umjesto usluge *bitstream* pristupa.

Dalje navodi da nije točna tvrdnja kako iz regulatornih financijskih izvještaja HT-a proizlazi da HT iskorištava položaj značajne tržišne snage. Tvrdi da iz tih izvještaja proizlazi kako HT ostvaruje povrat na angažirani kapital u nižem iznosu od prosječnog ponderiranog troška kapitala koji je odobren od strane HAKOM-a. Ujedno, HT smatra da zbog implementacije troškovnog računovodstva u svoj sustav, više nije opravdano određivanje veleprodajne cijene ne temelju metodologije „maloprodajna cijena minus postotak X“, već predlažu da se veleprodajna cijena utvrdi na temelju rezultata troškovnog računovodstva.

U odnosu na analizu operativnih i mrežnih troškova koji sudjeluju u cijeni veleprodajne *bitstream* usluge, HT navodi da je u tom izračunu nekorektno obračunata transferna naknada. Ističu da je, među ostalim, prethodno potrebno iz obračuna isključiti troškove proizvoda koji ne sudjeluju u mehanizmu transferne naknade. Kada se isključe ti proizvodi operativni troškovi pružanja usluge ADSL pristupa na maloprodajnoj razini iznose 48%, a ne 60% kako to proizlazi iz analize HAKOM-a.

HT nadalje tvrdi da niti iznos postotka od 48% ne bi trebalo uzeti kao referencu za određivanje „postotka X“ jer udio operativnih troškova u ukupnim troškovima HT-a ovisi o iznosu internih troškova koji mogu znatno varirati ovisno o veličini poduzetnika i njegovoj troškovnoj strukturi. U tom smislu HT ističe da operativni troškovi alternativnih operatora mogu biti manji od njegovih, jer ti operatori nemaju troškovna opterećenja koje HT ima kao operator sa značajnom tržišnom snagom.

Zaključno, HT se općenito protivi načinu određivanja „postotka X“ tako da se kao temelj uzima omjer HT-ovih operativnih troškova i internih troškova (transfernih naknada), jer bi isto dovelo do potpunog ignoriranja HT-ovih specifičnih veleprodajnih troškova. HT ističe da transferna naknada nije troškovno usmjerena, već slijedi iz veleprodajne cijene od koje se odbijaju troškovi specifični za veleprodaju. Smanjenjem veleprodajne cijene dolazi do smanjenja transferne naknade, pa time i povećanja udjela operativnih troškova, što bi primjenom predloženog načina određivanja „postotka X“ dovelo do njegovog novog povećavanja.

U odnosu na iznesene argumente, HAKOM utvrđuje sljedeće.

Neovisno o strategiji koju na tržištu imaju alternativni operatori, brojka od samo 650 korisnika koje su ti operatori spojili korištenjem veleprodajne usluge *bitstream* pristupa nesporno ukazuje da navedena usluga nije zaživjela te da je stoga opravdano ispitati jesu li uvjeti pod kojima je ta usluga dostupna, a posebice iznos „postotka X“ takvi da u suštini onemogućavaju alternativnim operatorima korištenje te usluge bez ostvarivanja gubitaka.

HAKOM ističe da se iskorištavanje značajne tržišne snage može dogoditi u slučaju previsokih veleprodajnih cijena (cijene iznad troška pružanja usluge uključujući i stopu povrata na angažirani kapital), kao i u slučaju preniskih maloprodajnih cijena koje, uzevši u obzir veleprodajne troškove, ne dozvoljavaju alternativnim operatorima da budu konkurentni. HAKOM smatra da je sam HT određivanjem maloprodajnih cijena na postojećim razinama i ostvarivanjem gubitaka na maloprodajnoj razini prisilio HAKOM da povisi iznos „postotka X“, te posljedično snizi veleprodajne prihode HT-a, a time i smanji povrat na angažirani kapital na pripadajućem veleprodajnom tržištu, a kako bi omogućio alternativnim operatorima da budu konkurentni na maloprodajnoj razini.

HAKOM još jednom naglašava da se pri određivanju cijena na veleprodajnoj razini mora voditi računa i o odnosu s maloprodajnom razinom, a što je i smisao obveze računovodstvenog razdvajanja, a u smislu sprečavanja prenošenja značajne tržišne snage između povezanih maloprodajnih i veleprodajnih tržišta. Drugim riječima, HAKOM ne može samo gledati HT-ov povrat na angažirani kapital na pripadajućem veleprodajnom tržištu bez stavljanja u odnos postojećih veleprodajnih cijena s maloprodajnim cijenama, odnosno sa situacijom na pripadajućem maloprodajnom tržištu, na kojem, HAKOM još jednom naglašava, HT ostvaruje gubitke.

U tom smislu bi i HT-ov prijedlog izračuna transferne naknade prema kojem operativni troškovi iznose 48% ukupnih troškova zbog čega bi navedeni iznos trebalo uzeti u obzir prilikom utvrđivanja „postotka X“, bilo moguće prihvatiti jedino u slučaju da HT na usluzi ADSL pristupa na maloprodajnoj razini ostvaruje povrat na angažirani kapital minimalno na razini WACC-a, a što u praksi nije slučaj. Naime, pod uvjetom i da se iz obračuna isključe troškovi koji ne sudjeluju u mehanizmu transferne naknade, što bi dovelo do udjela mrežnih troškova u iznosu od 52%, prema navodima HT-a, navedena logika bi se mogla koristiti samo u slučaju da HT ne ostvaruje gubitak u pružanju maloprodajnih usluga. Postavljanjem „postotka X“ na razinu od 60% smanjuje se utjecaj navedenih gubitaka HT-a u pružanju maloprodajnih usluga i daje mogućnost operatorima da repliciraju pakete HT-a bez ulaženja u gubitke.

U odnosu na prijedlog HT-a da se napusti određivanje veleprodajne cijene primjenom metode maloprodajna cijena minus „postotak X“, HAKOM ističe da je, iako su na strani HT-a stvoreni uvjeti za određivanje veleprodajne cijene na temelju metodologije troškovnog računovodstva, potrebno u obzir uzeti razinu pripadajućih maloprodajnih cijena, odnosno odnose prihoda i rashoda na svakom pojedinom maloprodajnom tržištu, u ovom slučaju maloprodajnom segmentu usluge ADSL pristupa, a koji su vidljivi iz revidiranih regulatornih financijskih izvještaja HT-a. Budući da odnos između maloprodajnih i veleprodajnih cijena ne omogućava dovoljnu marginu alternativnim operatorima, čak ni pod pretpostavkom da imaju manje operativne troškove od HT-a, u ovom trenutku nije opravdano odustati od izračuna veleprodajne cijene na temelju metode maloprodajna cijena minus „postotak X“. Sukladno analizi mjerodavnog tržišta, HAKOM je u postupku izrade troškovnih modela za regulirane veleprodajne usluge, među kojima će se odrediti i troškovno usmjerene cijene veleprodajne usluge *bitstream* pristupa.

Iz gore navedenih razloga HAKOM predlaže odluku kao u izreci.

Sukladno odredbi članka 22. ZEK-a, o ovom prijedlogu provest će se javna rasprava.

PREDSJEDNIK VIJEĆA

Miljenko Krvišek, dipl. ing. el.